

Bir hekayət kitabı haqqında mülahizələrim...

Kitabın insan həyatında oynadığı mühüm tərbiyəvi-əxlaqi və mənəvi rolun əhəmiyyətini elə kitab özü deyir...

Bəşəriyyətin zəka sahibləri zaman-zaman yazıya-kitaba böyük önəm - dəyər verərək, kitabların qorunması qayğısına qalıblar. Məhz bu baxımdan bir-birini əvəz edən yüz-yüz nəslin həyata baxışı, elmi, tibbi və kosmik təfəkkürü bu günümüzdə qədim kitablar vasitəsilə gəlib çıxmışdır.

İnsanlığın mənəvi yetkinliyinin, elmi tərəqqisinin və sivilizasiyaların nəticələrini kitabdan öyrənirik. Bu baxımdan kitab, insan həyatının-şüurunun, mənəvi aləminin ayrılmaz bir hissəsi olduğu göz qabağındadır...

"Müasir dövrdə, elmin-texnikanın gətirdiyi yeniliklər kitaba" meydan oxusa da, kitabdan alınan zövqü, təması heç bir texniki özəlliklərlə müqayisə etmək fikrində deyiləm. Bə kitab haqqında başqa bir qənaətim də budur ki, kitab dünyanı gəzən, insanla "danışan" bir gəzəri heykəl-səyyahdır...

...Uzun illərin qələm dostu kimi tanıdığım, əmim Yusifin tələbə yoldaşı, hər Yusifin adı çəkiləndə "heyf ondan Yusif mənim qardaşım idi", deyərək qəhərlənən və bu dünyada olmayan bir insanı xatırlayıb anan, Nizaminin ifadəsi onun dosta olan sədaqətinin saflığı, səmimiyyəti deyilmi?!

Şəxsiyyətinə və qələminə hörmətlə yanaşdığım bu söz adamı, istedadlı yazıçı-jurnalist olan qələm dostuma, son kitabını oxuduqdan sonra yanaşmamda bir ehtiram əlamətini də təbii saymaq olar...

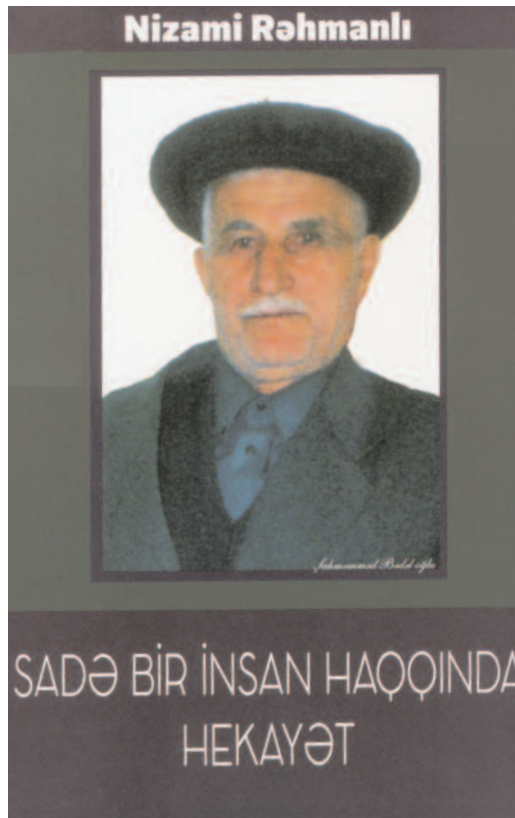
İndiyənə kimi onlarca müxtəlif yönümlü kitabı işıq üzünə görə N.Rəhmanlının bu günlərdə "Sadə bir insan haqqında hekayət" kitabını oxudum. Hörmət sözünün qüvvətləndirmə sinonimi, ehtiram sözü, hörmətin dərinliyini - ucalığını göstərən bir "qardaş söz"dür. Və həm də bu ehtiram sözündə-kəlməsində, ilk nəzərə də sezilməyən bir "baş əymək" hissiyyəti var...

"Biz bir-birimizi qiymətləndirməyi və bağışlamağı bacarmalıyıq", aforizm-kəlamı bu yerdə əlimdən tutur. Məndən cəmi iki yaş böyük olan bu insanın dostu, yoldaşı olan səmimi sevgisi-hörməti məni həmişə kövrəldib, həyəcanlandırıb...

Nizami Rəhmanlıdan bir həftəliyə oxumaq üçün aldığım kitabını bir aydır ki, qaytarmırdım, gecikdirmə səbəbi də o idi ki, bu

kitab haqqında bir söz deyim, qələm qardaşımın yaradıcı zəhmətini fikrimin-duyğumun tutumu baxımından qiymətləndirir...

N.Rəhmanlının "sadə bir insan haqqında hekayət" kitabı çox uğurlu alınıb. Kitabın üreklə yazılması, hər səhifəsindən boy verir, görünür. Bu kitab əsasən bir ziyalı, qədirşünas övladın ataya olan hüduzsuz, ata-oğul, dost-yoldaş sevgisi, məhəbbəti, hör-

məti, ehtiramı üzərində qurulmuş bir mənəvi abidədir desək, fikrimizi daha dəqiq ifadə etmiş olarıq.

Oxuculara təqdim olunan bu dəyərli-sənballı (səhifə sayına, qalınlığına deyil, bədii-məntiqi müsbət həyat faktlarının çoxluğuna görə) kitab da müəllifin şəxsi yanaşma fikri ilə bərabər, əsərin qəhrəmanı Şahməmməd əminin həmkəndlilərinin, dostlarının, müasirlərinin fikri ilə yanaşı, doğmalarının, həyat yoldaşının oğul-qız övladlarının və nəvələrinin də kövrək xatirələri toplanmışdır. Hər bir sahənin öz mütəxəssisləri olduğu kimi, dilimizin rəvanlığından, ifadə vasitələrimizin aydınlığından və sinonim-qo-

hum sözlərin bolluğundan, fikrini daha canlı çatdırmaq üçün istifadə edən müəllifin bir ağsaqqal - el sevimlisi olan nurani ata barədə hər hansı bir məqamda, hər bir kəsin ürək sözlərini qələmə alanda, o sanki, bir dostunun atasından deyil, öz atasının xeyirxahlığından, nəcibliyindən və gözü toxluğundan yazır. Belə yanaşma yazıçının - Nizami müəllimin səmimiyyətindən doğulur. Xüsusi bir sevgilə, doğmalığ və doyulmazlıqla yazılan bu əsərin ruhunda xatirələr, hadisələr və əhvalatlar çox olsa da, yazılmanın mətnində bir hüzn, elegiya elementləri də özünü göstərir. Bu isə yazıya bir təsirlik, oxunaqlıq və emosionalıq gətirir...

"Həyatda olanların dünyasını dəyişmiş doğmalarını xatırlamaları, yad etmələri bir mənəvi borcdur" kəlamı bu kitabın yazılmış bir epigrafi da sayıla bilər. İstedadlı qələm dostumuz N.Rəhmanlının dostu (Yusifin başqa bir qardaşoğlunun) Bakir Əli Misiroğlunun "dünyasını dəyişən hər hansı bir insan, onu tanıyanların axırıncısı dünyadan gedəndə, ölümü başlayır", kəlamı da sözü-müzə söykək kimi, demək istədiyimiz fikrə qapı açır, yol verir...

Elə bilirəm ki, Ələsgər müəllimin babası (öz xeyirxahlığı ilə tanınan) Bədəl kişinin el-obada layiqli davamçısı olan oğlu Şahməmməd əminin fiziki yoxluqları (ata, baba hər ikisinin) realıq olsa da, mənəvi varlıqları, bu böyük, nüfuzlu nəsil yaşadıqca, onların üreklərində (və elinin-obasının), yad-daşlarında sadə bir insan haqqında hekayət kimi qalacaq, nəsildən-nəsilə ötürüləcəkdir...

Kitaba tanınmış şair-publisist Vaqif İsaqoğlu ön söz yazmışdır. Sözün Vaqifi - sərafi olan bu istedadlı qələm dostumuzun "Xatirələrdə yaşayan ömür" başlıqlı giriş sözü dörd səhifə yer tutsa da, bu 136 səhifəlik kitaba layiqincə "bələdçi"lik edir, oxucunu yazıçı məramının yoluna çıxmağa inamla səsləyir.

Nizami Rəhmanlının qələmə aldığı bu dəyərli, etik-tərbiyəvi cəhətdən tutumlu kitabının bədii məziyyətini V.İsaqoğlu bir cümləsilə açır:

"Bədəlli nəslinin sayılıb-seçilən kişilərinə, eldə-obada böyük nüfuz yiyəsi olan insanlarına, şöhrətli, çörəkli oğullarına hörmət və ehtiram əlaməti olaraq qələmə ali-

nan bu əsər ilk cümləsindən oxucunu öz əhatəsinə alır".

Çox təbii bir haldır ki, bir cümləlik yazısında: "İlk cümləsindən oxucunu öz əhatə dairəsinə alır", sözünü-fikrini deməmişdən əvvəl, "hörmət və ehtiram əlaməti olaraq", sözünü də işlədən V.İsaqoğlu yazıçı məramının-məqsədinin məzmununu çox dəqiq verir.

Və bu məqamda fikrim yenə "ehtiram" sözünün yanında qalır; Sövqi-təbii olaraq, məndə bir təhtəşüür oyanıb deyir ki, bu ehtiram sözünün yaratdığı təəssüratın içində bir "baş əymək" ifadəsinin şəkili görünür. Müəllifin canlı, bədii-publisistik dili belə bir nəslin ehtirama layiq olunmasını təlqin edərkən, baba və atalarımızın, el-oba rəğbətini qazanmağına, köhnə kişi olmalarına görə, onların ruhları önündə baş əymək ehtiramını saxlamaq, mənəvi dəyərlərin zirvəsi deyilmi?!

Bu yazımda məqsədim heç də N.Rəhmanlının yeni əsərini təhlil etmək deyil. Sadəcə olaraq, kitabın başışladığı ümumi təsiri, məndə oyatdığı fikir və duyğularımı bölüşmək həvəsim-istəyimin təəssüratlarını yazıram...

"Sadə bir insan haqqında hekayət" kitabı, ataya, anaya, ümumilikdə valideynə ülvü duyğularla yanaşmağın həm də bir örneyi-dür. Bu kitab Tanrı hökmüylə, valideyn vasitəsi ilə yarandığımızı və yaradıcılarımıza ehtiramla (baş əyməklə!) yanaşmağımızı bizə təlqin edən bir mənəvi xəzinə mənbəyidir.

Fikrimi heç vaxt qəsdən obrazlarla deməyə çalışmamışam. Bu düşüncə tərzimin verdiyi olaraq yazılarıma da keçib. Ancaq indi yeri gəlib, ürəyimə dolub, məni də yaz deyən cümləni yazmasam özümün bir az "noqalay" (rahatsız) hiss edərdim: - Günəş, hərəkətinə, oyatmaq, yaşam şəfqətinə görə kainatın atası, torpaq işə bitirmək, bəsləmək və yiyə durmaq təbiətinə görə bəşəriyyətin anasıdır", - deyirəm, bu fikrim yerinə düşürsə, deməli, bu yazımda bir elə də səmimiyyətim...

Günəş atamızın, torpaq anamızın qarşısında ehtiramla baş əyirəm. Və babalarımıza, nənələrimizə layiq övlad böyütmək borcumuzun olduğunu unutsaq, unudulacağıq fikri də bir "demokl qılıncı"nı xatırladır...

...İstedadlı qələm dostum, gözəl nəvələrinin "dəli"si, (Allah qorusun!) N.Rəhmanlıya qələmə aldığı "Sadə bir insan haqqında hekayət" kitabı ilə bizə - cəmiyyətə verdiyi ustad dərslərinə görə, yenə də ona dərin ehtiramımı bildirirəm...

Nazim Əlioğlu